

26.1.2018

Kansallinen palveluarkkitehtuuriohjelma

Tunnistusratkaisun toteuttamisen hankkeen loppuraportti

Versio 1.0

Hankeomistaja Kimmo Mäkinen, valtiovarainministeriö

Valtiovarainministeriö		2 (8)
Tunnistusratkaisu-hanke	Loppuraportti	26.1.2018

Sisällys

Sisällys	2
1. Hankkeen kuvaus	3
2. Organisoituminen, työtavat ja raportointi.....	3
3. Keskeiset tavoitteet, toteutuma ja muutokset	3
4. Hankkeen kustannukset	5
5. Hankkeessa valmistuneet palvelut	6
6. Riskienhallinta	7
7. Siirtyminen hankevaiheesta jatkuvan palvelun tuottamisen vaiheeseen.....	7
8. Hankkeen vaikuttavuudesta	7
9. Hankeomistajan arvio hankkeen onnistumisesta	7
10. Suositukset ja kehitysehdotukset	8
11. Hankkeeseen liittyvä dokumentointi	8

Valtiovarainministeriö		3 (8)
Tunnistusratkaisu-hanke	Loppuraportti	26.1.2018

1. Hankkeen kuvaus

Hankkeelle asetettuna tavoitteena oli tehostaa vahvan sähköisen tunnistamisen hyödyntämistä julkisen hallinnon sähköisissä asiointipalveluissa. Hankkeen toimikausi oli 1.3.2015–31.12.2017. Hanketta edelsi syksyllä 2014 esiselvitys- ja pilotointivaihe, jossa CSC - Tieteen tietotekniikan keskus tutki valtiovarainministeriön (VM) toimeksiannosta erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja. Hankkeen toteutuksesta vastasi Väestörekisterikeskus (VRK).

Suomi.fi-tunnistus-palvelu korvasi hallinnon päällekkäiset ratkaisut Katve-konsortion Tunnistus.fi-palvelun ja Vetuman tunnistamispalvelun.

Hanke tuki kansallisen tunnistuspalvelun tarjoajien luottamusverkoston hallintamallien määrittelytyötä ja teknisten kuvausten synnyttämistä.

Lisäksi hanke tuki tarvittavien toimenpiteiden käynnistämistä ja toteuttamista niin, että vahva sähköinen tunnistaminen EU- ja ETA-alueen sisällä tulee mahdolliseksi Suomessa syyskuuhun 2018 mennessä (viite EU eIDAS-asetus).

2. Organisoituminen, työtavat ja raportointi

Rooli	Nimeke, nimi, organisaatio
Hankkeen omistaja	Kehittämispäällikkö, Kimmo Mäkinen, VM
Hankkeen sihteeri	Suunnittelija, Mari Lampola, VM
Hankkeen ohjausryhmän kokoonpano	Neuvotteleva virkamies, Markus Rahkola Hankepäällikkö, Jarkko Leskinen, VRK, 1.3.2015–31.6.2016 Hankepäällikkö, Riitta Partala, VRK, 1.7.2016–31.12.2017 Tietohallintopäällikkö, Ari Vähä-Erkkilä, Kela Palvelupäällikkö, Saku Airosmaa, Verohallinto Tuotantopäällikkö, Joakim Laine, Valtori Kehityspäällikkö, Joonas Kankaanrinne, VRK Tietohallintosuunnittelija, Ari Adreasson, Tampereen kaupunki Kehityspäällikkö, Manne Miettinen, CSC

Hankkeen ohjausryhmä kokoontui ensimmäisen vuoden joka kuukausi, jonka jälkeen joka toinen kuukausi. VRK:n hankepäällikkö toimi kokouksissa pääsääntöisesti eri aihealueiden esittelijänä. Ohjausryhmäkokouksissa kerrottiin hankkeen juoksevien asioiden lisäksi luottamusverkoston kuulumiset ja kansainväliset, erityisesti eIDAS-asetuksen toimeenpanoon liittyvät uutiset.

3. Keskeiset tavoitteet, toteutuma ja muutokset

Vuosi 2014	Mittari	Toteuma	Keskeiset muutokset
Tunnistusratkaisun PoC	PoC:lle asetettu aikataulu	PoC onnistui	

Valtiovarainministeriö		4 (8)
Tunnistusratkaisu-hanke	Loppuraportti	26.1.2018

Sähköisen tunnistamisen lainsäädäntötyön tukeminen	HE:hen vaikutusten arviointi	HE valmistui aikataulussaan	
--	------------------------------	-----------------------------	--

Vuosi 2015	Mittari	Toteuma	Keskeiset muutokset
Avoimen lähdekoodin tuotteen valinta ja tunnistuspalvelun kehittäminen	Palvelu käyntiin vuonna 2015	Lanseeraus 15.12.2015 onnistui.	
Viestintäviraston eIDAS-määrittelyjen tukeminen		Konsulttiselvitykset eIDAS-asetuksen kansallisiin määrätyksiin	
Kaikki vahvan sähköisen tunnistamisen välineet tulee olla kytkettävissä mukaan.	Kaikki välineet kytketty palvelun käynnistyshetkellä.	Kaikki tunnistusvälineet saatiin kytkettyä 15.12.2015.	
Lähdekoodin julkaiseminen		Julkaistiin 28.5.2015	Lähdekoodin automaattinen julkaisu käyttöön tammikuussa 2017.
Virka- ja toimikortit tunnistusvälineiksi 15.12.2015	Hyödynnettävissä tasapuolisesti muiden välineiden kanssa	Toteutui 20.3.2017	Vaati tarkempaa käyttötapausta ja asiakastarveselvityä.

Vuosi 2016	Mittari	Toteuma	Keskeiset muutokset
Kelan käyttöönotto	Onnistunut käyttöönotto	Yliheitto onnistui ilman häiriöitä	
Laajat käyttöönotot	Sujuvat käyttöönotot ja tietolupaprosessi	Käyttöönotot käynnitiin heti KaPA-lain voimaan astumisen jälkeen	KaPA-lain voimaantulo oli edellytys käyttöönottojen sujumiselle.
Passien ja henkilökorttien sulkulista-palvelu	Aikataulu	Palvelu käytettävissä	
Viestintäviraston eIDAS määrittelytyön tukeminen		eIDAS-asetuksen vaatimat muutokset kansallisiin määrätyksiin	
VRK neuvotteli julkishallinnolle uudet pankkisopimukset.	Kokonaistaloudellisesti kestävätkä hinnat	Uudet sopimukset voimaan kesällä 2016	
Kertakirjautuminen julkishallinnon palveluihin	Kaikki asiointipalvelut kertakirjautumisen piirissä	Kertakirjautuminen toteutui Q2/2016	
Katso-tunnisteet käyttöön	Katso-tunnistautuminen mahdollista Suomi.fi-tunnistuksen kautta	Toteutui 10/2016	Tavoite oli 3/2016, mutta asiastarpeen perusteella siirrettiin 10/2016.

Valtiovarainministeriö		5 (8)
Tunnistusratkaisu-hanke	Loppuraportti	26.1.2018

Vuosi 2017	Mittari	Toteuma	Keskeiset muutokset
Käyttöönnotot loppuun	Käyttöönnotot loppuun 31.12.2017 mennessä	Käyttöönnotot saadaan loppuun aikataulussa	
eIDAS-solmupisteen tekninen käyttöönottovalmius	Vuoden 2017 loppuun mennessä	Testiympäristö olemassa	Alkuperäinen aikataulutavoite oli syksy 2017.
Luottamusverkoston LoA-tasot käyttöön	Syksy 2017	Loppuvuosi 2017	Luottamusverkoston LoA-tasojen julkaisu Viestintävirastossa viivästyi.
VRK kilpailuttaa tunnistusvälineet luottamusverkostosta.	Vuoden 2017 loppuun mennessä	Hankintapäätös julkaistaan joulukuun puolivälissä.-	
Vetuma- ja Tunnistus.fi-palvelut voidaan ajaa alas	31.12.2017 mennessä	Palvelut ajetaan alas vuoden loppuun mennessä-	

4. Hankkeen kustannukset

Hankkeen kustannukset Väestörekisterikeskuksen osalta ovat olleet yhteensä 3 512 377 euroa. Lisäksi tunnistustapahtumien kulut VRK:lle (pankit ja operaattorit) ovat olleet yhteensä 3 002 905 euroa.

Hanke	2014	2015	2016	2017	Yhteensä
Palveluväylä	166 511	962 548	1 835 911	801 266	3 766 236
Palvelunäkymät	61 259	1 637 725	4 791 190	7 772 255	14 262 429
Tunnistus	43 050	792 488	1 269 498	1 407 341	3 512 377
Valtuudet		924 844	2 034 599	2 055 622	5 015 065
Jatkuvat menot	649 777	1 925 956	2 134 229	2 086 394	6 796 356
Käyttöpalvelumenot				4 057 928	4 057 928
Tunnistustapahtumat			155 367	3 002 904	3 158 271
Hankkeiden yhteiset	2 589	742 514	4 079 383	7 653 953	12 478 439
YHTEENSÄ	923 186	6 986 075	16 300 177	28 837 663	53 047 101

Muut toteutukseen liittyvät keskeiset kokonaisuudet, joille on myönnetty rahoitusta ohjelman aikana:

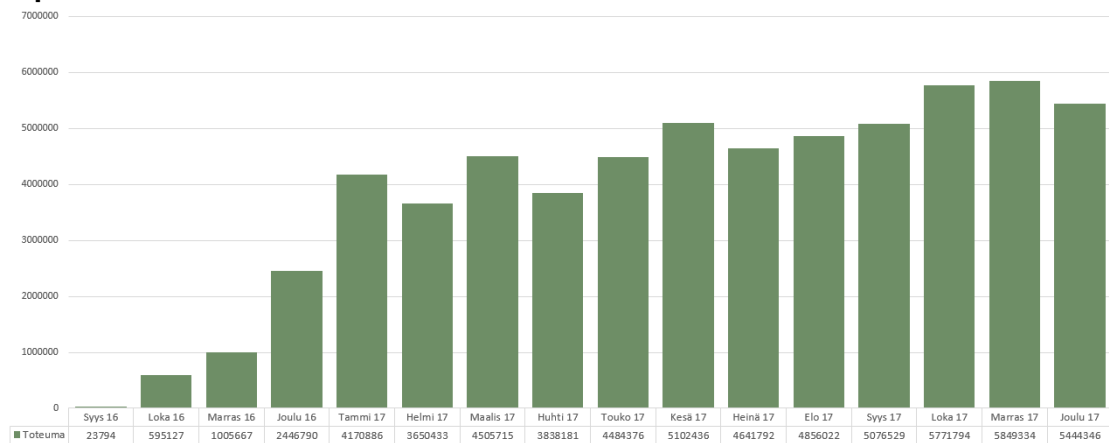
- Tunnistus- ja luottamuspalveluiden käyttöönoton valmistelu ja käyttöönotto Viestintävirastolle (VM/614/02.02.03.09./2015) ajalle 2015-2016. Ohjelmasta myönnetty avustuspäätöksen mukainen rahoitus 787 353,31 €.
- Passien ja henkilökorttien sulkulistapalvelun toteutus Poliisihallitukselle (VM/1490/02.02.03.09./2016) ennaltaehkäisemään fyysisessä ensitunnistautumisessa asiakirjojen väärinkäytösmahdollisuuksia. Ohjelmasta on myönnetty avustuspäätöksen mukainen rahoitus 10 211,25 €.

Valtiovarainministeriö		6 (8)
Tunnistusratkaisu-hanke	Loppuraportti	26.1.2018

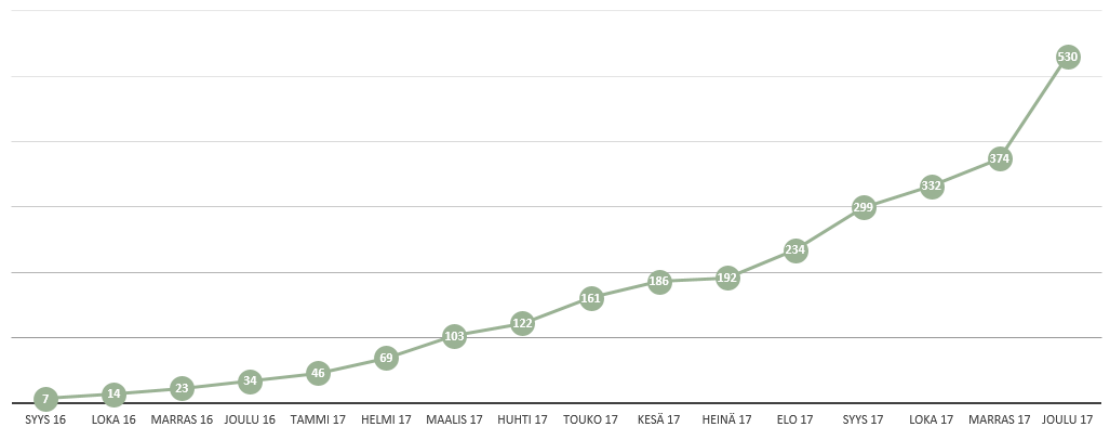
- Sähköistä tunnistautumista koskevan lain valmistelun tukeminen (VM/1721/02.02.03.09/2014). Liikenne- ja viestintäministeriön laatiman hallituksen esityksen vaikutusten arviointi. Ohjelmasta on myönnetty avustuspäätöksen mukainen rahoitus 14 995 €.

5. Hankkeessa valmistuneet palvelut

Tapahtumamäärät

Käyttöönotatut asiointipalvelut

Tunnistuspalvelu käynnistyi 15.12.2015. Ensimmäinen Suomi.fi-tunnistusta hyödyntänyt palvelu oli beta.suomi.fi. Tunnistuspalvelun tapahtumamäärät ovat kasvaneet käyttöönottojen myötä. Myös yksittäisten asiointipalveluiden tapahtumamäärät ovat käyttöönottojen jälkeen kasvaneet. Vuoden 2017 lopussa tapahtumamäärät ovat lähestymässä 6 miljoonan rajaa per kuukausi ja 530 organisaatiota generoi tapahtumia tunnistuspalveluun.

Ajantasainen tilasto käyttövolyymeistä löytyy esuomi.fi-sivustolta.

Valtiovarainministeriö		7 (8)
Tunnistusratkaisu-hanke	Loppuraportti	26.1.2018

6. Riskienhallinta

Keskeinen riski oli käyttöönottojen käynnistymisen viivästyminen, joka osittain toteutui vuonna 2016. VRK vastasi riskiin muun muassa siten, että se tehosti väestötietojärjestelmän hyödyntämisen lupakäsittelyn prosesseja.

Toinen riski oli käyttöpalveluihin liittyvä, joka myös toteutui. Tuotantoympäristö saatiin käyttöön huomattavasti suunniteltua myöhemmin. Korjaavana toimenpiteenä VRK muun muassa tuki ja auttoi huomattavasti käyttöpalvelutoimittajaa ympäristöjen hallunsaamisessa.

Henkilöriskeistä toteutui hankepäällikön irtisanoutuminen. VRK reagoi tapahtumaan nostamalla tuoteomistajan hankepäällikön rooliin. Henkilövaihdoksen aikana hankkeen toimeenpanokyky ei heikentynyt.

7. Siirtyminen hankevaiheesta jatkuvan palvelun tuottamisen vaiheeseen

VRK on siirtymässä syksyn 2017 aikana pysyvän palveluorganisaation kautta hankevaiheesta jatkuvaan palveluun. Valtiovarainministeriö valmistelee parhaillaan Väestörekisterikeskuksen ohjaukseen liittyvää uutta ohjausmallia. VRK:n tulosohtauksesta tulee vastaamaan neuvotteleva virkamies Marjukka Ala-Harja. Suomi.fi-tunnistukseen liittyvästä strategisen tason ohjauksesta tulee vastaamaan erityisasiantuntija Kimmo Mäkinen.

Palvelun jatkokehitys VRK:ssa tapahtuu vuosina 2018-2019 SUOJA-hankkeessa.

8. Hankkeen vaikuttavuudesta

Hanke vähensi merkittävästi julkishallinnon organisaatioiden käyttämää hallinnollista työaikaa, joka liittyy sähköisen tunnistamisen sopimuksiin. Ennen Suomi.fi-tunnistusta jokaisen sähköistä tunnistamista hyödyntävän organisaation piti solmia jokaisen pankin kanssa sopimus sähköiseen tunnistamiseen. Sopimushallinnan lisäksi organisaatioita työllisti pankkikohtaisten laskujen kierrättäminen organisaatioiden sisällä.

Hankkeen aikana julkishallinnon sähköisen tunnistamisen tapahtumamäärät ovat olleet voimakkaasti kasvussa. Väestörekisterikeskus neuvotteli vuonna 2016 uudet hinnat julkishallinnolle Suomi.fi-tunnistukseen. Tämä osaltaan paransi koko julkishallinnon sähköisen tunnistamisen kustannustehokkuutta aikasempaan Vetumasopimukseen verrattuna. Lisäksi ennen Suomi.fi-tunnistusta valtiovarainministeriö maksoi Vetuma-palveluun liittyviä tapahtumamaksuja teknisen järjestelmän omistaneelle IT-palveluyhtiölle.

9. Hankeomistajan arvio hankkeen onnistumisesta

Hanke saavutti sille asetetut tavoitteet. Palvelu käynnistyi aikataulun mukaisesti joulukuussa 2015. Käyttöönotot lähtivät vauhtiin KaPA-lain tultua voimaan. Strateginen valinta hyödyntää avoimen lähdekoodin komponentteja ja ketterän kehittämisen mallia osoittautuivat oikeiksi. Hanke onnistui synnyttämään julkishallinnolle erittäin luotettavan ja korkean käytettävyyden ratkaisun. Kun otetaan huomioon sähköisen tunnistuksen toimintavarmuuden kriittisyys, ratkaisu on ehdoton välttämättömyys yhteiskunnan toiminnan kannalta.

Valtiovarainministeriö		8 (8)
Tunnistusratkaisu-hanke	Loppuraportti	26.1.2018

10. Suositukset ja kehitysehdotukset

Lainsäädäntötyön käynnistyminen viivästyi alkuvaiheessa. Oppina voikin sanoa, että ennen kuin näin laajamittaista kehittämistyötä tehdään ja käyttöönottoja aikataulutaan, tulisi lainsäädäntötyön olla valmiimpi. Koko julkishallinnolle tarkoitettujen sähköisen asioinnin tukipalveluiden hyödyntämisessä avainasemaan nousi palveluille asetettu käyttövelvollisuus. Myös jatkossa kannattaa miettiä, voiko käyttövelvollisuutta hyödyntää uusien palveluiden levittämisessä.

11. Hankkeeseen liittyvä dokumentointi

- VM:n hankeikkuna, jota sekä Viestintävirasto, että VRK hyödynsivät
 - Viestintäviraston teettämät eIDAS-konsulttiselvitykset löytyvät Viestintäviraston arkistosta.
 - eSuomi.fi
-